

Saksframlegg

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
23/81	29.08.2023	Utvalg for bygg- og arealplansaker
23/101	31.08.2023	Kommunestyret

Forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge - revidering

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Oppdal kommune støtter en fortsatt geografisk differensiert forvaltning og ser at aktivt landbruk og beitebruk ivaretar flere hundre rødlistearter som er viktig for å unngå tap av biologisk mangfold.

Oppdal kommune ber om at følgende endringer vurderes i forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge:

- Kapittel 5 bør utvides med underkapittel om rovviltforvaltningens håndtering og oppfølging sett i forhold til Rovviltforliket, samt et eget om tiltak og forvaltning av kongeørn og havørn.
- I forbindelse med søknader om erstatning av husdyr drept eller skadet av rovvilt savnes konkrete tiltak for å bedre erstatningsutmåling, dokumentasjonskrav og tillitt til ordningen organisert beitebruk hva gjelder normaltapsprosent.
- Samarbeid mellom region 3 og 6 slik at Lesja, Dovre og hele Sunndal kommuner blir beiteprioritert område som sees i sammenheng med kommunene i fjellregionen.

Utvalg for bygg- og arealplansakers behandling av sak 81/2023 i møte 29.08.2023:

Behandling

Kommunedirektørens forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Oppdal kommune støtter en fortsatt geografisk differensiert forvaltning og ser at aktivt landbruk og beitebruk ivaretar flere hundre rødlistearter som er viktig for å unngå tap av biologisk mangfold.

Oppdal kommune ber om at følgende endringer vurderes i forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge:

- Kapittel 5 bør utvides med underkapittel om rovviltforvaltningens håndtering og oppfølging sett i forhold til Rovviltforliket, samt et eget om tiltak og forvaltning av kongeørn og havørn.
- I forbindelse med søknader om erstatning av husdyr drept eller skadet av rovvilt savnes konkrete tiltak for å bedre erstatningsutmåling, dokumentasjonskrav og tillitt til ordningen organisert beitebruk hva gjelder normaltapsprosent.
- Samarbeid mellom region 3 og 6 slik at Lesja, Dovre og hele Sunndal kommuner blir beiteprioritert område som sees i sammenheng med kommunene i fjellregionen.

Kommunestyrets behandling av sak 101/2023 i møte 31.08.2023:

Behandling

Avstemning:

Ingvild Vikan (Sosialistisk venstreparti) Tilleggsforslag :

Følgende bes inntatt i Høringssvaret:

Viser til dommen i 2013 (Krokanddommen)

Dommen fastslår at det er Statens ansvar å erstatte tapt sau i utmark utover normaltapet. Skal Staten redusere erstatningen må den bevise hvorfor tapet utover normaltap ikke kan tilskrives rovdyr.

For forslaget stemte 23: Eirin Heggvold (AP), Magni Øveraas (AP), Rune Myrhaug (AP), Tor Snøve (AP), Eli Dahle (H), Olav Martin Mellemsæter (H), Thorvald Storli (H), Alf Morten Olsen (KrF), Else Morken (KrF), Arne Braut (SP), Gudbrand Sukke-Gulaker (SP), Håvard Kletthammer (SP), John Torve (SP), Kari Toftaker (SP), Linda Mai Helmersen (SP), Mari Ishol Skarsheim (SP), Ola Husa Risan (SP), Olav Skjøtskift (SP), Ingvild Vikan (SV), Ingrid Grøtte Johansson (UA), Elisabeth Hals (V), Haakon Nordseth (V), Ingrid Husdal Dørum (V)

Imot forslaget stemte 2: Arne Rønning (MDG), Mari Rui Heiniger (UA)

Dermed er tilleggsforslag vedtatt

Avstemning:

Innstilling:

Utvalg for bygg- og arealplansakers forslag til vedtak:

Oppdal kommune støtter en fortsatt geografisk differensiert forvaltning og ser at aktivt landbruk og beitebruk ivaretar flere hundre rødlistearter som er viktig for å unngå tap av biologisk mangfold. Oppdal kommune ber om at følgende endringer vurderes i forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge:

Kapittel 5 bør utvides med underkapittel om rovviltforvaltningens håndtering og oppfølging sett i forhold til Rovviltforliket, samt et eget om tiltak og forvaltning av kongeørn og havørn.

I forbindelse med søknader om erstatning av husdyr drept eller skadet av rovvilt savnes konkrete tiltak for å bedre erstatningsutmåling, dokumentasjonskrav og tillitt til ordningen organisert beitebruk hva gjelder normaltapsprosent.

Samarbeid mellom region 3 og 6 slik at Lesja, Dovre og hele Sunndal kommuner blir beiteprioritert område som sees i sammenheng med kommunene i fjellregionen.

Ingvild Vikan (Sosialistisk venstreparti) Tilleggsforslag :

Følgende bes inntatt i Høringssvaret:

Viser til dommen i 2013 (Krokanddommen)

Dommen fastslår at det er Statens ansvar å erstatte tapt sau i utmark utover normaltapet. Skal Staten redusere erstatningen må den bevise hvorfor tapet utover normaltap ikke kan tilskrives rovdyr.

For forslaget stemte 23: Eirin Heggvold (AP), Magni Øveraas (AP), Rune Myrhaug (AP), Tor Snøve (AP), Eli Dahle (H), Olav Martin Mellemsæter (H), Thorvald Storli (H), Alf Morten Olsen (KrF), Else Morken (KrF), Arne Braut (SP), Gudbrand Sukke-Gulaker (SP), Håvard Kletthammer (SP), John Torve (SP), Kari Toftaker (SP), Linda Mai Helmersen (SP), Mari Ishol Skarsheim (SP), Ola Husa Risan (SP), Olav Skjøtskift (SP), Ingvild Vikan (SV), Ingrid Grøtte Johansson (UA), Elisabeth Hals (V), Haakon Nordseth (V), Ingrid Husdal Dørum (V)

Imot forslaget stemte 2: Arne Rønning (MDG), Mari Rui Heiniger (UA)

Dermed er innstilling og tilleggsforslag vedtatt.

Vedtak

Oppdal kommune støtter en fortsatt geografisk differensiert forvaltning og ser at aktivt landbruk og beitebruk ivaretar flere hundre rødlistearter som er viktig for å unngå tap av biologisk mangfold. Oppdal kommune ber om at følgende endringer vurderes i forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge:

Kapittel 5 bør utvides med underkapittel om rovviltforvaltningens håndtering og oppfølging sett i forhold til Rovviltforliket, samt et eget om tiltak og forvaltning av kongeørn og havørn.

I forbindelse med søknader om erstatning av husdyr drept eller skadet av rovvilt savnes konkrete tiltak for å bedre erstatningsutmåling, dokumentasjonskrav og tillitt til ordningen organisert beitebruk hva gjelder normaltapsprosent.

Samarbeid mellom region 3 og 6 slik at Lesja, Dovre og hele Sunndal kommuner blir beiteprioritert område som sees i sammenheng med kommunene i fjellregionen.

Følgende bes inntatt i Høringssvaret:

Viser til dommen i 2013 (Krokanddommen)

Dommen fastslår at det er Statens ansvar å erstatte tapt sau i utmark utover normaltapet. Skal Staten redusere erstatningen må den bevise hvorfor tapet utover normaltap ikke kan tilskrives rovdyr.

Vedlegg

- 1 Høringsutkast til revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge
- 2 Høringsbrev fra Rovviltnemnda i region 6
- 3 Saksframlegg med vedtak
- 4 Brukerundersøkelse til saubrukere i Oppdal om tap til rovdyr og søknad om rovdyrerstatning- samla svar

Sammendrag:

Forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge skal revideres og er til høring. Det legges opp til få nye tiltak ut over det i gjeldende plan fra 2018. Kommunedirektøren foreslår en mer aktiv og målrettet forvaltning av både jerv og ørn, som nå har oppnådd bestandsmålet i rovviltforskriften. En spørreundersøkelse blant beitebrukere i kommunen vedr. erstatning, viser at det er stor vanskelighetsgrad og en barriere å søke erstatning, i tillegg til at dokumentasjonskravet i stor grad påhviler beitebruker og ikke staten som forvalter rovviltet. Tiltak for å bøte på dette etterlyses.

Saksopplysninger:

Rovviltnemnda i region 6 Midt Norge sendte 9.06.2023 forslag til revidert forvaltningsplan for rovvilt på høring med høringsfrist 10.09.2023. Første forvaltningsplan for rovvilt i Midt-Norge ble vedtatt i 2006, gjeldende forvaltningsplan er fra 2018. Denne revisjonen er den 6. i rekken og rovviltnemnda har ikke lagt opp til de store endringene hverken i avgrensning av forvaltningsområder eller i annet innhold.

Overordnet mål er å oppnå Stortingets todelte målsetting, det vil si å oppnå regionalt bestandsmål for de enkelte rovviltartene i region 6 og samtidig sikre aktivt bruk av utmarksbeite ved geografisk differensiert forvaltning. Forvaltningsplanen har også som mål å senke konfliktnivået og øke forutsigbarheten for beitebrukere og andre som berøres av rovvilt.

Forvaltningsområde for bjørn, jerv og gaupe opprettholdes som før, forvaltningsområde for ulv er utenfor region 6 i sin helhet. Områder som ligger utenfor forvaltningsområde for en rovviltart, skal ansees som prioritert beiteområde sett i forhold til den arten. Oppdal kommune er derfor

beiteprioritert område. Forekomst av rovvilt i beiteprioriterte områder må likevel påregnes. Kongeørn hekker for øvrig i hele regionen og har ikke eget definert forvaltningsområde.

Forvaltningsplanen skal videre si noe om hvordan rovviltnemnda skal prioritere midler til forebyggende og konfliktdependende tiltak med tanke på rovviltskader. Rovviltnemnda ønsker at forvaltningsplanen skal inneholde overordna føringer, slik at skjønnsrommet og mulighetene tilpasses ulike situasjoner i ulike områder. Rovviltnemnda foreslår følgende hovedprioriteringer: (uprioritert rekkefølge):

- Forebyggende tiltak skal prioriteres innenfor forvaltningsområdene for de ulike rovviltartene, samt i områder utenfor forvaltningsområdene med store årvisse tap forvoldt av fredet rovvilt.
- Tiltakene bør være direkte tapsforebyggende og ha så liten skadeforskyvende effekt som mulig.
- Tiltakene skal være praktisk og økonomisk gjennomførbare.
- Søknader fra reinbeitedistrikt og beitelag skal prioriteres foran søknader fra enkelt reinieiere og enkeltbrukere.
- Tiltak rettet mot barn og ungdom.
- Tiltak som bidrar til å styrke, videreutvikle og effektivisere det kommunale og interkommunale skadefellingsarbeidet for en mer rask og effektiv skadefelling.
- Tiltak som bidrar til å avklare tapsforhold på utmarksbeite.
- Tiltak som effektiviserer bestandsregulering.

Det ble åpnet for innspill i forkant av revideringen og det er kommet inn 42 innspill, deriblant ett fra Oppdal beite- og rovviltutvalg, og ett fra Oppdal kommune, se sak 23/9 i kommunestyremøte 2.02.2023. Kommunestyrets vedtak som ble oversendt rovviltnemnda:

Oppdal kommune mener det forvaltningsmessig er mest riktig at Oppdal, Trollheimen, Grøvudalen og nabotraktene i sør og øst, får en forvaltningssone som beiteprioritert område. Det må opprettes buffersoner rundt beiteprioriterte områder, for å unngå konflikter mellom rovdyr og husdyr/tamrein. Oppdal kommune viser til NINA rapport 1538, om Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jervforvaltning i Sør- Norge, side 36, der alternativ A er den beste løsningen for sau og jerv, i Oppdal kommune.

Oppdal kommune har et rikt biologisk mangfold med mange rødlistearter, som følge av lange beitetradisjoner. Dette må forvaltes og bør vies like stor oppmerksomhet som rovdyra på rødlista. Det snakkes om tap av natur og tap av mangfold – Oppdal har mangfoldet, og vil ta vare på det med et aktivt landbruk i utmark framover. Oppdal hadde i 2022; 40205 sau, 2000 storfe og ca 2500 tamrein på beite. Dette gjør Oppdal til en av landes største beitekommuner. Beitenæringen er svært viktig for Oppdal. Særlig hva gjelder vårt særegne kulturlandskap og naturmangfold. Landbruket som næring, er en viktig bærebjelke i vårt næringsliv. Brukerundersøkelsen legges ved høringsuttalelsen

Innspillsrunden for øvrig ga flere merknader som omhandler terskler for skadefelling. Rovviltnemnda mener at terskel for skadefelling skal være lavere utenfor forvaltningsområdene for rovvilt enn innenfor. Videre ønsker nemnda å bruke midler på tiltak som styrker, videreutvikler og effektiviserer det kommunale og interkommunale skadefellingsarbeidet for en mer rask og effektiv skadefelling. De siste årene har rovviltnemnda årlig anbefalt områder for ekstraordinært uttak av jerv til Miljødirektoratet for oppfølging, og signaliserer at de vil fortsette den praksisen.

Vurdering

Kommunedirektøren støtter en fortsatt geografisk differensiert forvaltning og ser at aktivt landbruk og beitebruk ivaretar flere hundre rødlistearter som er viktig for å unngå tap av biologisk mangfold.

Kommunestyrets innspill i sak 23/9 er delvis ivaretatt i det at Oppdal, Trollheimen, Grøvudalen og deler av Rennebu er beiteprioritert område. For områdene sør og øst er det forvaltningsområde jerv i Dovre og Lesja kommuner, mens det er beiteprioriterte områder i Folldal og Tynset. For Oppdal sin

problematikk med mye tap til jerv i de tre sør-vestlige beitelaga Soløyfjellet, Åmotsdalen og Dindalen, ville det være god hjelp i om Dovre, Lesja og hele Sunndal kommune ble beiteprioritert område.

Bestanden av kongeørn har økt siden Rovviltforskriften ble opprettet i 2005. Bestandsmålet på 850-1200 hekkende individ i forskriftens § 3 er nådd. Siste status i rødlista 2021 konkluderer med en livskraftig bestand, med et anslag på 1207-1537 hekkende par (Shimmings & Øien 2015). Erfaringene fra Oppdalsfjella er de samme; bestanden har økt og antall lam tapt på beite er store. Tapene er vanskelig å dokumentere, da lam blir tatt mens de er små og forsvinner fort i fjellet, det er lettere å dokumentere tap til kongeørn på innmarksbeite. Havørn er også en faktor i fjellene her, og antall observasjoner har økt. Det er dokumentert lam tatt av havørn ved Sjøsetra i beitesesongen 2022. Det er behov for flere ressurser for å framskaffe sikre data på bestand av kongeørn og havørn, og ikke minst dokumentere tapsgrunnlaget. Det er tidligere søkt om et større prosjekt på dette i fjellregionen, men dette ble avvist for noen år tilbake.

Kapittel 4 i forvaltningsplanen viser en del fakta om omfang av husdyr og tamrein på beite, samt tapstall. Det savnes en tilsvarende oversikt i kapittel 3, hva er bestandsstatus for de ulike rovviltartene selv om det henvises til Rovdata sine oversikter. Siste avsnitt i kapittel 4 omhandler erstatning. I innspillet som ble sendt fra kommunen i februar viste vi til en spørreundersøkelse kommunen har gjennomført på oppdrag fra Statsforvalteren i Trøndelag, der det går fram at terskelen for å søke erstatning, og vanskelighetsgraden med det, er en barriere for mange. Tiltak for å forbedre erstatningsordningen savnes under kapittel 5. Dokumentasjonskravet, og hvem skal ha ansvar for dette dokumentasjonskravet, er også et tema som bør diskuteres mer. I dag er det beitebrukeren som må klare å dokumentere tap til rovdyr for å få erstatning, selv om tapsprosenten for sau og lam tapt på beite er langt over normaltapsprosenten for besetningen. Det savnes en tillitt til ordningen Organisert beitebruk og en mer smidig håndtering av tapsproblematikken når det kommer til erstatningsutmålingen.

Kapittel 5 har, som ved tidligere revisjoner av forvaltningsplan, mange tiltak som retter seg mot beitedyr og tiltak i beiteområdene. Det er lite tiltak som retter seg mot rovvilt og forvaltningens muligheter til andre tiltak, og ikke minst forvaltningens håndtering og oppfølging. Det vises til Rovviltforlikets punkt 2.2.19: «Det skal ikke være rovdyr som representerer et skadepotensiale i beiteområder for husdyr og kalvingsområder for tamrein». Som eksempel så er det i 2023 så langt registrert 59 ynglinger av jerv i Norge, det er 20 fler enn bestandsmålet på 39 ynglinger. For 2022 ble det påvist 45 ynglinger. For region 6 er det 15 registrerte ynglinger så langt i 2023, der bestandsmålet er 10. Dette må vises i praktisk forvaltning av rovdyrbestanden, og det bør inn et eget underkapittel under kapittel 5 om dette. Tilsvarende bør det være et eget underkapittel om kongeørn og havørn, med forslag til konkrete tiltak for å imøtekomme en mer aktiv forvaltning av ørnebestanden og tiltak for å styre utviklingen videre.

Oppdal kommune har ved flere anledninger og høringer fremmet innspill og synspunkt vedr. de tiltak som står opplistet i Forskrift om tilskudd til forebyggende- og konfliktdempende tiltak (FKT-forskriften), flere av dem er umulig å gjennomføre i kommunens beiteområder, likevel blir de gjentatt.

Kommunedirektøren er enig i forvaltningsplanens kapittel 5.5 om betydningen ordningen Organisert beitebruk har for organisering og forvaltning av beiteområdene. I Oppdal er alle med dyr i utmark med i Organisert beitebruk (13 beitelag/kalvsankelag) eller Trollheimen Sijte. Oppdal beite- og rovviltutvalg har laget en beredskapsplan for tilsyn og akutte situasjoner i beitesesongen, denne oppdateres årlig. Årlig fôropptak av utmarksbeitet i kommunen er for 2021 beregnet til kr. 21 millioner og omfatter beitegras og -urter i utmark til tamrein, sau, storfe, geiter og hester. Fjelllandbruket er totalt avhengig av utmarksbeitet som ressurs.

Oppdal kommune er medlem i et Interkommunalt skadefellingslag sammen med Melhus, Klæbu (Trondheim), Holtålen, Selbu, Tydal, Røros, Midtre Gauldal og Rennebu. Laget administreres fra Holtålen kommune og er til uvurderlig hjelp når det må utføres skadefelling.

Forvaltningsplan for rovvilt må sees i sammenheng med FN's bærekraftsmål 2 og 15. Bærekraftsmål 2 skal utrydde sult og oppnå matsikkerhet og fremme bærekraftig landbruk. Fjellandbruket med sin mosaikk-struktur i landskapet og utnyttelse av utmarksressursene, er en god beredskap for matproduksjon i et endret klima. Bærekraftsmål 15 omhandler å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, samt bl.a. stanse og reverse landforringelse og tap av artsmangfold. Fjell-landbrukets tusen-årige tradisjon med beitebruk i utmark fremmer et rikt biologisk mangfold og hindrer tap av arter.

Konklusjon og anbefaling:

Kommunedirektøren ser at revidert utgave nr 6 av forvaltningsplan for rovvilt i region 6 har lite endringer fra godkjent plan fra 2018. Her savnes en mer offensiv forvaltningsplan når det gjelder rovviltforvaltningens gjennomføring av Stortingets vedtak, sist ved Rovviltforliket i 2011. Kapittel 5 bør utvides med underkapittel om rovviltforvaltningens håndtering og oppfølging, samt et eget om tiltak og forvaltning av kongeørn og havørn.

Kommunedirektøren savner også tiltak for å bedre erstatningsutmåling, dokumentasjonskrav og tillitt til ordningen organisert beitebruk hva gjelder normaltapsprosent. Det er Miljødirektoratet sitt søknadssenter som benyttes ved søknad om erstatning, men det er Statsforvalter-nivået som er utøvende i erstatningsutmålingen. Kravene for å søke erstatning er for høy i dag, her må forvaltningen sette inn tiltak.

Jfr innspill gitt til planarbeidet i februar oppfordres Rovviltnemnda i region 6 til å arbeide for at Lesja, Dovre og hele Sunndal kommuner blir beiteprioriterte områder som sees i sammenheng med de øvrige kommunene i fjellregionen som omkranser Oppdal og der alle har mye husdyr på beite (Rennebu, Midtre Gauldal, Surnadal, Rindal, Tynset, Folldal).